

Загурська І.С. Психосемантичні методи дослідження самооцінки в роботі практичного психолога [текст] / І.С. Загурська // Психологічне діагностування в роботі практичного психолога: Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (Умань, 20 лютого 2013 року). – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві». – 2013. – С. 72-74.

Інна Загурська

кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної та практичної психології Житомирського державного університету імені Івана Франка

ПСИХОСЕМАНТИЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ САМООЦІНКИ В РОБОТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Для кожного вікового періоду визначаються базові напрямки психологічних досліджень. Для молодшого шкільного віку пріоритетним напрямком дослідницької роботи є аналіз самооцінки. Саме самооцінка є своєрідним орієнтиром для учня у найрізноманітніших життєвих ситуаціях. Особливої уваги з боку практичного психолога заслуговує проблема вибору методів дослідження самооцінки. Значна частина досліджень самооцінки у вітчизняній психології в основному ґрунтуються на аналізі рівня домагань та аналізі зв'язку між Я-ідеальним та Я-реальним.

Теоретичний аналіз показує, що оцінювання себе на основі готових зразків особистісних якостей, вмінь і рис характеру має ряд недоліків, особливо коли йдеться про ранні етапи розвитку особистості. Задані іззовні самооцінні шаблони не дозволяють виділити індивідуальні критерії та вербальні деривативи самооцінки кожного досліджуваного. Набагато ефективнішим в цьому плані є індивідуально-орієнтований підхід до вивчення самооцінки за допомогою психосемантичного методу. Його перевагою є те, що отримані результати піддаються узагальненню та факторному моделюванню, а також дозволяють ідентифікувати виділені конструкти як особистісні якості, учбові чи творчі здібності. У психосемантичному дослідженні можна використовувати ігрові форми роботи з молодшими школярами, що знижує ймовірність соціально бажаних відповідей.

Психосемантичні методи, на думку В.І. Похилька, дають принципову можливість об'єднання номотетичного (спрямованого на загальне) та ідеографічного (спрямованого на унікальне) підходів до опису особистісних властивостей.

73

Дослідник може отримати *модель індивідуального простору особистісних конструктів*, його проєкцію на модель колективної свідомості, а також проєкцію колективної системи особистісних рис на *індивідуальний простір*. О.Г. Шмельов вважає, що під час психосемантичного дослідження реалізується *суб'єктивна парадигма* проєктування та аналізу психологічних даних [1]. В.Ф. Петренко підкреслює, що психосемантичні методи дають можливість представити суб'єкта як носія системи смислів: «Це один із небагатьох методів, який дозволяє використовувати в дослідницькій і діагностичній роботі не тільки загальногрупові нормативні характеристики, але й унікальні, притаманні кожній людині» [2, с. 9].

Основним методом експериментальної психосемантики є метод реконструкції суб'єктивних семантичних просторів. Побудова семантичних просторів складається з трьох етапів. На першому етапі створюються семантичні групи і моделюються числові відповідники зв'язків між окремими поняттями. Другий етап включає математичну обробку, яка дозволяє представити вихідні дані в компактній, структурованій формі, що зручна для аналізу та інтерпретації. Третій етап дослідження спрямовано на пошук *двох значимих особистісних конструктів*, які мають найбільшу факторну вагу та найменше корелюють між собою. Виділені конструкти є основою для вибору осей семантичного простору [3, с. 63]. Зазначимо, що на третьому етапі доцільно використовувати факторний аналіз методом головних компонент за допомогою комп'ютерних статистичних програм, наприклад – Statistica 6.0.

Досвід використання психосемантичних методів для моделювання і дослідження ціннісної сфери особистості, який набутий нами впродовж останніх років, дає підстави вважати їх перспективними для дослідження самооцінки.

Список використаних джерел

1. Шмелев А.Г. Практикум по экспериментальной психосемантике / А.Г. Шмелев, В.И. Похилько, А.Ю. Козловская-Тельнова; – М.: Изд-во МГУ, 1988. – 207 с.
2. Петренко В.Ф. Основы психосемантики: Учеб. Пособие. Смоленск: Изд-во СГУ, 1997. – 400 с.
3. Франселла Ф., Баннистер Д. Новый метод исследования личности: Руководство по репертуарным личностным методикам: Пер. с англ. / Общ. ред. и предисл. Ю.М.Забродина и В.И.Похилько. – М.: Прогресс, 1987. – 236 с.